

Janina Osewska

Pod dachem poezji

Inauguracja kongresu w Kalinga Institute of Industrial Technology

fot. Janina Osewska

Wszystko zaczęło się od wiadomości z Instytutu Adama Mickiewicza w Warszawie o przyznaniu dofinansowania na zakup biletu lotniczego do Indii, gdzie w październiku miał się odbyć 39. World Congress of Poets pod

auspicjami World Academy of Art and Culture (WAAC). Była to wielka radość, ale i perspektywa licznych zadań do wykonania. No i wahanie: skorzystać z udziału w programie „Kultura polska na świecie” czy nie? Przypomniałam sobie wówczas myśl Dżalaluddina Rumiego: „Poruszaj się, ale nigdy drogą, którą wyznacza ci strach”¹ i już nie miałam wątpliwości, bo przecież to nie strach, a radość wyznaczała mi drogę. Przygo-

towania zaczęłam od wybrania wierszy do tłumaczenia na język angielski, które odnosiłyby się do przesłania kongresu: „Współczucie przez poezję”. Byłam ciekawa, które z tłumaczonych przez Andrzeja Buszę² tekstów znajdą się w antologii i czy konkursowy *Sitting at mother's bedside* zostanie zauważony.

Czas oczekiwania na wyjazd wypełniało czytanie o zawilosciach relacji angielsko-hinduskich, a czas długiej po-

Od lewej: Janina Osewska, Aschyuta Samanta, Krystyna Lenkowska

fot. Archiwum prywatne Janiny Osewskiej

Niewiele ponad 2,5% to katolicy, a jeszcze mniejszy procent tamtejszej populacji to muzułmanie. Na zlot poetów wybrano jesień, po poprzedzającej ją porze deszczowej. Skutki pory deszczowej można było odczuć na własnej skórze, bo jak podawały media, była ona od dziesiątek lat najobfitsza w deszcz, a wilgotność powietrza znacznie przekraczała stany przeciętne. Krótko mówiąc ubrania wilgotniały zaraz po opuszczeniu klimatyzowanych pomieszczeń. Najbardziej korzystała na tym roślinność. Intensywna, zdrowa zieleń i ogromne drzewa mimozy to pierwsza rzecz, która rzuciła mi się w oczy podczas przejazdu z lotniska do hotelu. Zaskoczeniem były też Kalinga Institute of Social Sciences (KISS)⁴ oraz Kalinga Institute of Industrial Technology (KIIT)⁵ założone przez człowieka, który zasłużył na nagrodę Nobla. Achyuta Samanta⁶, bo o nim mowa, miał 4 lata, gdy zmarł jego

dróży – słuchanie opowiadania „sąsiada” z samolotu. Okazało się, że jeszcze jako student, wraz ze swoją dziewczyną spędził w Indiach prawie dwa miesiące podróżując po wielu stanach tego ogromnego, dziesięciokrotnie większego od Polski, państwa. Czerpałam pełnymi garściami, jak głodny przy pełnym stole, ale moja podróż była zupełnie inna od tej opowiedzianej. Trafiłam do bajki.

Miejsce – Kalinga³

Co roku inne państwo świata jest gospodarzem World Congress of Poets. Tym razem wybrano Bhubanewar, stolicę stanu Odisha, jednego z 28 stanów Indii. Kiedy otrzymałam zaproszenie od profesora Achyuta Samanta, prezydenta 39. World Congress of Poets, nie miałam pojęcia o istnieniu tego fantastycznego miejsca na ziemi. Zielonego,

bogatego w zabytki, rozciągniętego nad Zatoką Bengalską, gdzie ponad 94% mieszkańców to wyznawcy hinduizmu.

1 OSHO, *Spotkania z niezwykłymi ludźmi*. Czarna Owca, 2016, s. 314

2 Andrzej Busza (ur. w 1938 roku w Krakowie) – poeta, historyk literatury, tłumacz, krytyk, prozaik, conadysta. W czasie II wojny światowej przebywał na bliskim Wschodzie, a w latach 1947–1965 w Anglii. Studiował anglistykę w University Collage w Londynie. Od 1965 roku mieszka w Kanadzie, gdzie został wykładowcą, a następnie profesorem literatury angielskiej w University of British Columbia w Vancouver.

3 Kalinga to historyczny region Indii. Jest ogólnie definiowany jako wschodni region przybrzeżny między rzekami Mahanadi i Godavari. Nazwa pochodzi od plemienia o tej samej nazwie.

4 Kalinga Institute of Social Sciences kształci 26 642 dzieci i studentów. Powstał w celu wyeliminowania ubóstwa i wzmocnienia pozycji grup społecznych znajdujących się w niekorzystnej sytuacji poprzez całocieczną edukację i zapewnienie im trwałych środków utrzymania. Misją szkoły: Być kompletnym rozwiązaniem dla wszechobecnej biedy w najniższych warstwach społeczeństwa. Przygotowanie dzieci i młodzieży jako „agentów zmian” dla swojej społeczności, zachowanie dziedzictwa plemiennego, kultury i wartości, pomoc w procesie integracji społecznej i osobistej realizacji nieuprzywilejowanych dzieci i młodzieży, zachęcanie i popularyzowanie wolontariatu. Źródło: <https://kiss.ac.in>.

5 Kalinga Institute of Industrial Technology liczy ponad 30 000 studentów. Misją KIIT jest stworzenie zaawansowanego centrum profesjonalnego uczenia się o międzynarodowej renomie, w którym będzie królować dążenie za wiedzą i doskonałością, nieskrępowane barierami narodowości, języka, różnorodności kulturowej i religii. Źródło: <https://kiit.ac.in>.

6 Achyuta Samanta urodził się w wiosce Kalarabanka w Cuttack District w Odisha. Jest założycielem Uniwersytetu KIIT oraz Kalinga Institute of Social Sciences (KISS), KIIT International School, Kalinga Institute of Medical Sciences (KIMS), KIIT School of Management (KSOM), KIIT School of Rural Management (KSRM), KIIT School of Computer Application (KSCA), KIIT School of Biotechnology (KSBT), KIIT Law School (KLS), KIIT School of Languages (KSOL), Kalinga Institute of Dental Sciences (KIDS) i KIIT Polytechnic. Wizjoner, który rozpoczął w 1992 roku misję rozwoju społecznego, wykorzystując edukację jako strategiczne narzędzie do eliminacji ubóstwa z powierzchni ziemi. Człowiek legenda, kultowy pedagog, symbol służby dla ludzkości i społecznej transformacji oraz przyjaciel uciśnionych i zepchniętych na marginesy. Przyświeca mu idea: „Zero biedy, zero głodu i zero analfabetyzmu”.

Świątynia słońca, Kornak

fot. Janina Osewska

ojciec. Dorastał w skrajnym ubóstwie ze swoją owdowiałą matką i siedmiorgiem rodzeństwa. Całe późniejsze życie poświęcił edukacji dzieci z najuboższych

środków. Założył szkoły, w których zapewnia się bezpłatne zakwaterowanie, wyżywienie, opiekę zdrowotną i edukację od klasy pierwszej aż do poziomu pody-

plomowego, ze szkoleniem zawodowym włącznie. Zastanawiałam się, jakie trzeba mieć umiejętności, aby z „groszem w kieszeni” (5000 rupii indyjskich) porwać się na tak ogromne przedsięwzięcie. Rozumiem, że nie od razu uczyło się tam 30 000 młodych ludzi jak dzisiaj, że nie było takiej infrastruktury, z jakiej korzystaliśmy podczas kongresowych wykładów i spotkań, ale jednak... trzeba mieć ogromną determinację, by stworzyć takie dzieło. Miejsce niezwykle, z którego korzystało 1 300 poetów z 85 krajów, z 5 kontynentów. Przestronne audytorium i sale wykładowe, do których szło się po czerwonych dywanach specjalnie na tę okoliczność ułożonych, kontrastowały ze światem widzianym zza szyb autobusu. Jeśli do tego dodać wystrój wnętrza

⁷ Doc Drumheller urodził się w Charleston w Południowej Karolinie, mieszka w Nowej Zelandii. Pracował w nagradzanych zespołach teatralnych i muzycznych, opublikował 10 zbiorów poezji. Jego wiersze zostały przetłumaczone na ponad 20 języków. Występował na Kubie, Litwie, we Włoszech, na Węgrzech, w Bułgarii, Rumunii, Japonii, Indiach, Chinach, Nikaragui, Meksyku, Salwadorze, USA i w całej Nowej Zelandii. Redaguje i publikuje czasopismo literackie „Catalyst”. Źródło: <https://www.bestnewzealandpoems.org.nz>.

⁸ Maurus Young (ur. w 1933 roku) – poeta, pisarz, dziennikarz i historyk. Opublikował 15 książek, w tym 7 poetyckich. Od 1994 roku pełni funkcję sekretarza generalnego Światowej Akademii Sztuki i Kultury (WAAC) oraz Światowego Kongresu Poetów (WCP). W 2008 roku został wybrany na stanowisko prezesa WAAC/WCP.

⁹ Ernesto Kahan – prof. medycyny, poeta, pierwszy wiceprezes Światowej Akademii Sztuki i Kultury. Kierowana przez niego organizacja „Lekarze przeciw wojnie nuklearnej” (Médicos contra la guerra nuclear) otrzymała w 1985 roku Pokojową Nagrodę Nobla.

¹⁰ Eugenia Maria Soberanis, sekretarz generalny World Academy of Art & Culture (WAAC).

¹¹ dr Georges Chapouthier (ur. 27 marca 1945 roku w Libourne) jest francuskim neurobiologiem i filozofem. Ukończył Uniwersytet Strasburski i Uniwersytet Jean Moulin Lyon 3. Pracuje we Francuskim Narodowym Centrum Badań Naukowych. Autor licznych książek i artykułów naukowych. Źródło: https://fr.wikipedia.org/wiki/Georges_Chapouthier.

obfitujący w tysiące świeżych storczyków i gerber, ozdabiających sceny oraz codziennie nowe, adekwatne do tematu dnia billboardy i doskonałą obsługę multimedialną, to i tak nie będą to wszystkie możliwe zachwyty i zdziwienia.

Dom

Organizatorzy, oczekujący na gości, otworzyli specjalny punkt rejestracyjny na lotnisku i każdemu przybyszowi ze świata nakładali wieniec z pomarańczowych aksamitek. Ileż było radości ze spotkań z poetami, których dwa lata temu poznałam na kongresie w Mongolii. A to Thérèse Marie Robert z Francji, a to Mugi Ooyo Munkhnaran z Mongolii, a to dr Maurus Young z Chin. Tutaj poznaliśmy opiekunów, którzy pozostali do naszej dyspozycji przez cały pobyt. Nasz tymczasowy dom przypominał pałac z bajki. Piękne pokoje z tarasami, otoczonymi bujną zielenią, basen, codzienna prasa i biuletyn kongresowy zawierający relacje z poprzedniego dnia. Do tego wspaniałe hinduskie jedzenie.

Program

Tegoroczne święto poezji zbiegło się z obchodami 150. rocznicy urodzin Mahatmy Gandhiego. Zaplanowano spotkania z udziałem najwyższych władz państwowych (wiceprezydent Indii), parlamentarnych, liczne wykłady, wystąpienia przedstawicieli WAAC i organizatorów oraz 9 sesji czytania wierszy w 4 grupach językowych: angielskiej, hiszpańskiej, chińskiej oraz regionalnej. Uczestniczyłam w sesjach grupy

angielskiej, jednak mając wcześniejsze doświadczenia z Irlandii i Mongolii, czytanie moich wierszy w języku angielskim powierzyłam native speakerowi. Świetnie zrobił to Doc Drumheller⁷, poeta z Nowej Zelandii, a ja czytałam je po polsku.

W programie zaplanowano też prezentacje przywiezionych na kongres książek. „Lunch book” polegał na tym, że poeci poproszeni na scenę, z 5 egzemplarzami swojej publikacji, wręczali je kapitule kongresu w składzie: dr Maurus Young⁸, prof. Ernesto Kahan⁹, dr Maria Eugenia Soberanis¹⁰, dr Georges Chapouthier¹¹ i pozowali do wspólnej fotografii przed licznie zgromadzonymi mediami stanowymi i krajowymi. W taki sposób zaprezentowano książki 67 autorów z różnych stron świata. Trzeba przyznać, że jest to interesująca forma promocji, u nas niespotykana.

Ciekawe było zwiedzanie kampusu jeszcze przed oficjalnym otwarciem kongresu oraz pierwszy dzień poświęcony obchodom 150. urodzin Mahatmy Gandhiego. Jednak największe wrażenie wywarło na mnie powitanie przez studentów KIIT (27500 osób). Sięgające po horyzont rzędy krzesel zajętych przez młodzież w kolorowych mundurkach, okrzyki i śpiewy – tego nie da się zapomnieć. Tak jak emocje związanych z przekazywaniem własnej książki z dedykacją do księgozbioru biblioteki publicznej, która w naszej obecności otrzymała imię Gandhiego.

Nagrody

World Congress of Poets przyznał najważniejszą nagrodę „Golden Gabel” dr Achyucie Samanta, prezydentowi

kongresu. Wręczono też nagrody 6 wybitnym lektorom, dyplomy honorowe, nagrodę literacką Gandhi Prize of Literature oraz nagrody za twórczość poetycką w 3 grupach językowych: angielskiej, hiszpańskiej i chińskiej, 2 z nich trafiły w ręce poetek z Polski: Janiny Osewskiej (piszącej te słowa) i Krystyny Lenkowskiej.

Poezja ma moc

„Poezja ma moc zmieniania, przekształcania i wprowadzania lepszego porządku społecznego, a także promuje światową współpracę i pokój” – powiedział podczas inauguracji prezydent stanu Odisha Naveen Patnaik. W kontekście roli poezji wymienił też wielkich poetów hinduskich: Sarala Das¹², Jagannath Das¹³ czy Gangadhar Meher¹⁴ wcześniej mi nieznanymi.

Inny polityk występujący podczas kongresu mówił, że „poezja jest doradcą, który pomaga nam lepiej się rozumieć. Może prowadzić nas od nienawiści do miłości, od przemocy do litości; ma moc oświecenia naszej drogi. Poezja mądrości ujawnia zrozumienie, że w szczególności można wyczuć głębokie znaczenie. Rabindranath Tagore¹⁵, Sarojini Naidu¹⁶, Shri Aurobindo¹⁷ są największymi poetami mądrości Indii”. Wiceprezydent Indii całe swoje wystąpienie poświęcił roli poezji. Zwracał uwagę, że „Wszyscy szukają szczęścia, aby żyć spokojnie i harmonijnie na tej planecie, a poezja może przynieść szczęście, ponieważ ma ogromny urok i wielkie wartości, jeśli chodzi o wpływanie na życie ludzi. Artyści i poeci są stróżami społeczeństwa. Poezja jest potężnym narzędziem na zie-

mi dla całej transformacji pokoleniowej. Poezja jest jednym z najlepszych przejawów ludzkich emocji”.

Czy takie rozumienie i podejście polityków do roli poezji jest możliwe w Polsce? Czy takie świętowanie poetyckie jest u nas możliwe?

Ulica

Mimo napiętego programu udało mi się wymknąć „w miasto”, poczuć jego tętno i przyrzeć się ulicy. Od pierwszego spojrzenia można dostać oczopląsu. Tyle tam motocykli, skuterów, motorynek, ryksz, samochodów, samochodobusików, autobusów, barwnych pieszych pomiędzy nimi, świętych krów i bezdomnych psów, a na poboczach stert śmieci, stosów kartonów, budorestauracji, straganów z tysiącem i jeden drobiazgow. Można mieć dość klaksonów i rozglądania się dookoła, by nie zostać przejechanym czy potrąconym. Na pozór totalny harmider, bałagan i brak logiki może się wydawać nie do uporządko-

W drodze na obchody 150. urodzin Mahatmy Gandhiego, Kalinga Institute of Industrial Technology

fol. Archiwum prywatne Janiny Osewskiej

wania, a w praktyce wszyscy sobie z tym radzą. Po kilku minutach i my z kolegą dajemy radę. Nawet z przechodzeniem przez ulicę dwupasmową, wybierając najbardziej wydeptane miejsca pomiędzy krzewami. Trudno jest zaakcepto-

wać sterty śmieci rozbabrane przez psy i krowy, odór z rzeki, do której wchodzi czarne świnie i nędzę widoczną w bocznych nitkach uliczek. A ludzie? Pozdrawiają, zapraszają na herbatę, chętnie nawiązują rozmowę, robią z nami selfie i proszą o fotografię ze swoimi dziećmi. Jesteśmy dla nich inni, biali, atrakcyjni. A oni dla nas – egzotyczni i kolorowi. Krępuje mnie robienie zdjęć. Postanawiam zapamiętywać, a nie pstrykać. Z szacunku dla nas wszystkich.

Podróż po podróży

Zaglądam do przywiezionych gazet, materiałów konferencyjnych, książek z dedykacjami, obracam w palcach wizerunki i przypominam rozmowy przy

¹² Sarala Das był poetą z XV wieku i badaczem literatury Odii. Był pierwszym uczonym, który pisał w Odii. Jego dzieło stanowi trwałe źródło informacji dla kolejnych pokoleń.

¹³ Atibadi Jagannatha Dasa (ok. 1491–1550) poeta. Miał wielki wpływ na standaryzację języka Odia. Jego popularność w stanie Odisha osiągnęła poziom kultu. Wiele jego wierszy stało się przysłowiami.

¹⁴ Swabhaha kabi Gangadhara Meher był znanym poetą Odii w XIX wieku. Jeden z najbardziej płodnych i oryginalnych twórców literatury Odii. Biegłe władał językiem hindi i bengalskim.

¹⁵ Rabindranath Tagore (1861–1941) – indyjski poeta, prozaik, filozof, kompozytor, malarz, pedagog, laureat Nagrody Nobla w dziedzinie literatury (1913), pierwszej dla Hindusa, jak również dla Azjatów.

¹⁶ Sarojini Naidu (1879–1949) – indyjska polityk, działaczka społeczna i poetka. Studiowała na uniwersytetach w Londynie i Cambridge. Jako pierwsza Induska przewodniczyła sesji Kongresu. Aktywnie uczestniczyła w akcjach przeciwko panowaniu brytyjskiemu. Po uzyskaniu przez Indie niepodległości została pierwszym gubernatorem stanu Uttar Pradesh. Pełniła ten urząd do śmierci. Założyła pierwsze indyjskie organizacje kobiece – Związek Kobiet Indyjskich i Ogólnindyjską Konferencję Kobiet. Opowiadała się za przyznaniem kobietom praw wyborczych.

¹⁷ Sri Aurobindo (1872–1950) był indyjskim filozofem, joginem, guru, poetą i nacionalistą. Przyłączył się do indyjskiego ruchu na rzecz niezależności od brytyjskich rządów, przez pewien czas był jednym z jego wpływowych przywódców, a następnie stał się duchowym reformatorem, przedstawiając swoje wizje postępu ludzkiego i ewolucji duchowej.

Ze studentkami Kalinga Institute of Social Sciences

fot. Archiwum prywatne Janiny Osewskiej

śniadaniach, na holu podczas oczekiwania na przejazdy oglądałam zdjęcia, czytając wiadomości wysyłane z odległych rejonów świata i już tęsknię za kolejną

wyprawą, za spotkaniem z poetycką rodziną. Ponad podziałami, pod wspólnym dachem poezji. Na wyprawy krajoznawcze, jak ta do świątyni słońca w Kornak

czy do Puri i nad Zatokę Bengalską, gdzie tańczyliśmy boso na plaży. Już tęsknię za serdecznością i życzliwą akceptacją Inności.

JANINA OSEWSKA

– poetka, fotograf, pedagog, animatorka życia literackiego, regionoznawca. Wydała wiersze: *W stronę ciszy* (2003), *Do czasu przyszłego* (2007), *Do czasu przyszłego=Until the time to come* (2019), *Tamto* (2015), *Usiądź ze mną na łące* (2018) oraz *Niebieska chwila* (2017), który był nominowany do Ogólnopolskiej Nagrody Literackiej im. Konstantego Ildefonsa Gałczyńskiego „Orfeusz” w kategorii „Orfeusz mazurski”.

Jej wiersze były tłumaczone na język angielski, niemiecki, ukraiński, litewski, czeski, mongolski. Publikowała w pismach literackich w Polsce i na świecie. Należy do Stowarzyszenia Pisarzy Polskich, Academia Europaea Sarbieviana, The World Academy of Art and Culture i jest członkiem honorowym Maison Naaman pour la Culture. Założyła Fundację Słowo i Obraz, której jest prezesem.

fot. Bogumiła Maleszewska-Ohsztol